

Humán- és állategészségügyi szempontból jelentős csípőszúnyog fajok környezetkímélő gyérítésének szükségességét, lehetőségeit és korlátaait feltáró korábbi és jelenleg folyó hazai kutatások

Kenyeres Z., Tóth S., Bauer N., Sáringer-Kenyeres M.,
Szabó Sz., Sáringer-Kenyeres T.

www.pkkft.hu

***SZÚNYOGGYÉRÍTÉS ÉS KUTATÁS, Tudományos ülés
MTA Székház, 2019. december 17.***

Egészségügyi/közérzeti szempontból jelentős csípőszúnyog fajok

Anopheles algeriensis
Anopheles atroparvus
Anopheles claviger
Anopheles hyrcanus
Anopheles maculipennis
Anopheles messeae
Anopheles plumbeus
Aedes cinereus
Aedes geminus
Aedes rossicus
Aedes vexans
Aedes geniculatus
Aedes japonicus japonicus
Aedes koreicus
Aedes annulipes
Aedes cantans
Aedes caspius
Aedes cataphylla
Aedes communis
Aedes detritus
Aedes dorsalis
Aedes excrucians
Aedes flavescens
Aedes hungaricus
Aedes leucomelas
Aedes nigrinus
Aedes pulchritarsis
Aedes pullatus
Aedes punctor
Aedes refiki
Aedes rusticus
Aedes sticticus
Aedes surcoufi
Aedes albopictus
Coquillettidia richiardii
Culex modestus
Culex mimeticus
Culex pipiens pipiens
Culex pipiens pipiens biotype molestus
Culex theileri
Culex torrentium
Culex hortensis
Culex martinii
Culex territans
Culiseta longiareolata
Culiseta fumipennis
Culiseta morsitans
Culiseta ochroptera
Culiseta alaskaensis
Culiseta annulata
Culiseta glaphyoptera
Culiseta subochrea
Orthopodomyia pulcristipalis
Uranotaenia unguiculata

A fajok
betűmérete a
nőstény egyedek
táplálékkeresésének
intenzitását + az
adott faj hazai
faunában
mutatkozó
gyakoriságát tükrözi

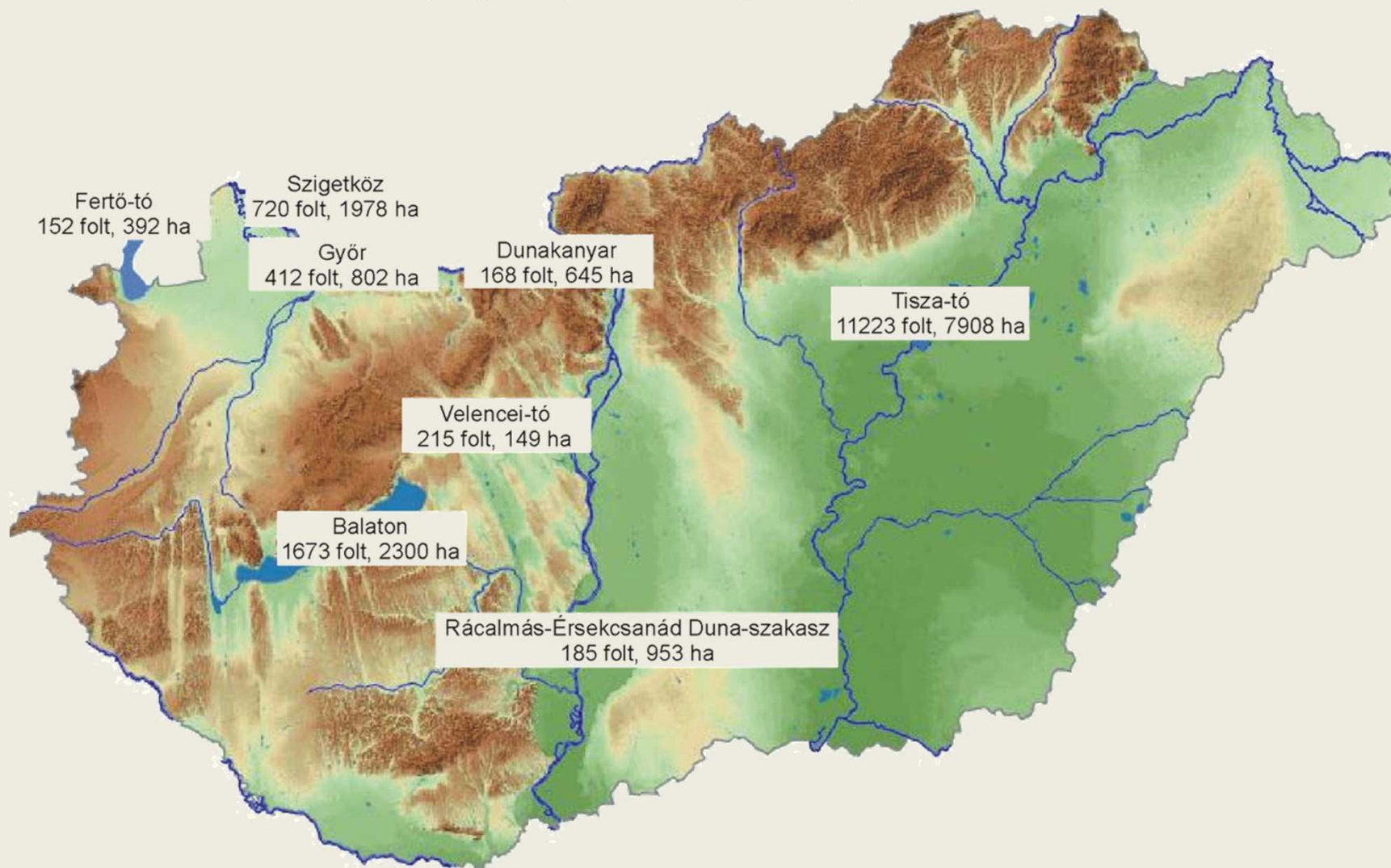
Nyugat-nílusi láz potenciális vektorai

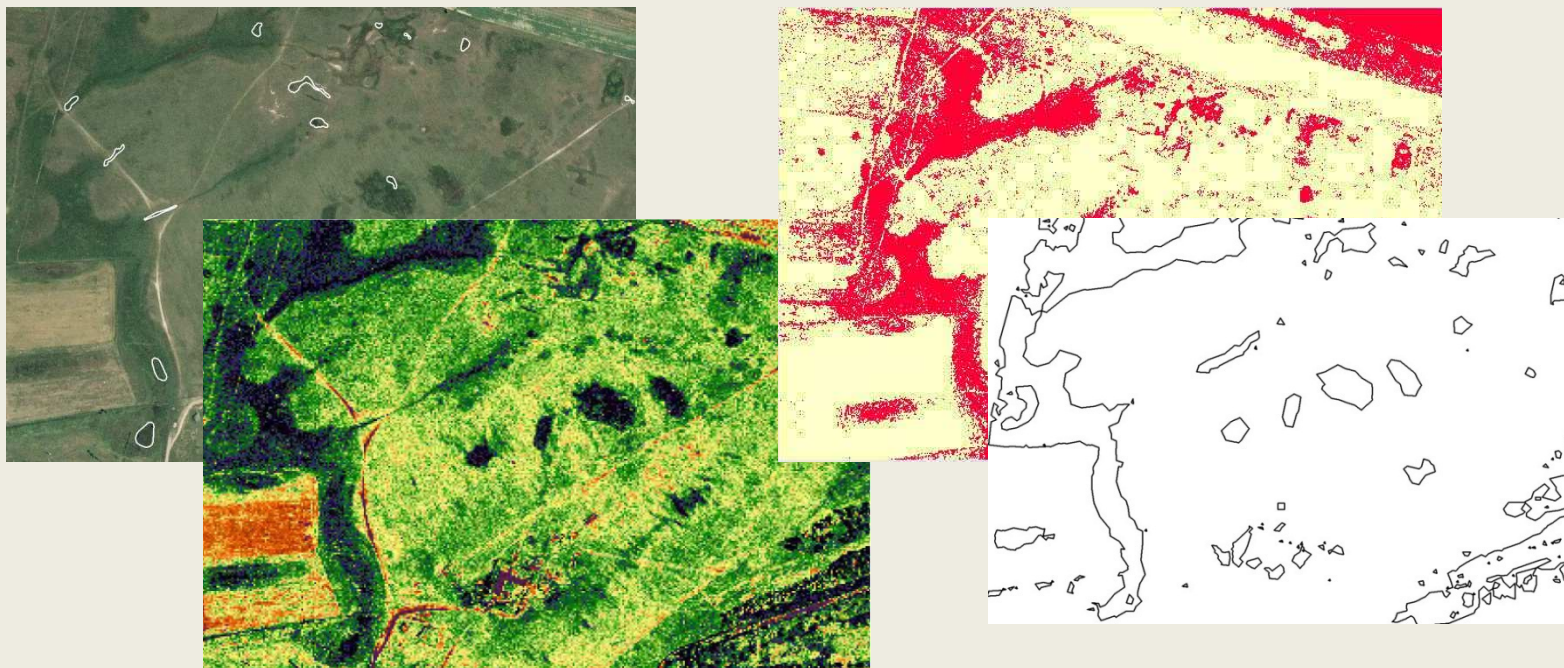
Anopheles algeriensis
Anopheles atroparvus
Anopheles claviger
Anopheles hyrcanus
Anopheles maculipennis
Anopheles messeae
Anopheles plumbeus
Aedes cinereus
Aedes geminus
Aedes rossicus
Aedes vexans
Aedes geniculatus
Aedes japonicus japonicus
Aedes koreicus
Aedes annulipes
Aedes cantans
Aedes caspius
Aedes cataphylla
Aedes communis
Aedes detritus
Aedes dorsalis
Aedes excrucians
Aedes flavescens
Aedes hungaricus
Aedes leucomelas
Aedes nigrinus
Aedes pulchritarsis
Aedes pullatus
Aedes punctor
Aedes refiki
Aedes rusticus
Aedes sticticus
Aedes surcoufi
Aedes albopictus
Coquillettidia richiardii
Culex modestus
Culex mimeticus
Culex pipiens pipiens
Culex pipiens pipiens biotype molestus
Culex theileri
Culex torrentium
Culex hortensis
Culex martinii
Culex territans
Culiseta longiareolata
Culiseta fumipennis
Culiseta morsitans
Culiseta ochroptera
Culiseta alaskaensis
Culiseta annulata
Culiseta glaphyoptera
Culiseta subochrea
Orthopodomyia pulcristipalis
Uranotaenia unguiculata

Tenyészőhely-térképezések

8 régió, 205.000 hektár vizsgálati terület, 14.748 foltban ábrázolt, 15.127 hektár összterületű, digitális, térképhelyes tenyészőtérképe

Térképezések – módszerek összehasonlító értékelése

Korábbi eredmények:

Térképezés spektrális elemzéssel, automatikus vektorizálás

Térképezések – módszerek összehasonlító értékelése

Egyedi repülés:

- vizsgálati terület: 40 ha
- a multispektrális raszter 10 cm/pixel felbontással
- ortofotó 2,5 cm/pixel felbontással

2020 tavaszra:

költség-haszon elemzés

- inputok minőségének (ingyenesen hozzáférhető állományoktól a nagy költséggel előállíthatóig) hatása az outputok minőségére
- tenyészőhelyek ábrázolásához optimális technika és felbontás meghatározása
- adott térképezéshez alkalmas, de legkisebb pénz és időráfordítással előállítható állományok meghatározása

Külön köszönet: Szabó Gergely, Bertalan László, Márkus András

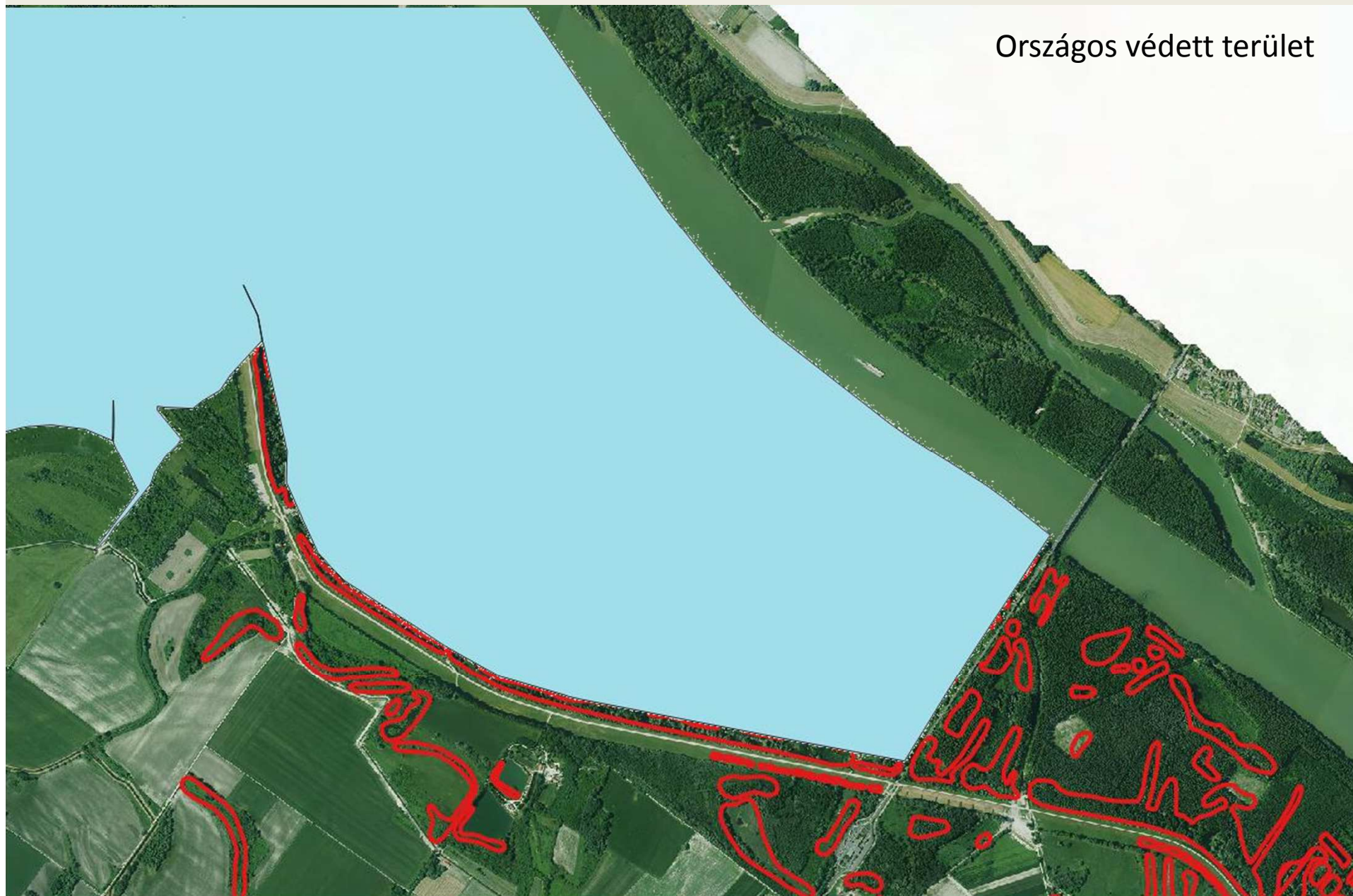
Környezetkímélő=biológiai gyérítés

A biológiai gyérítés
célterületei a
Szigetközben

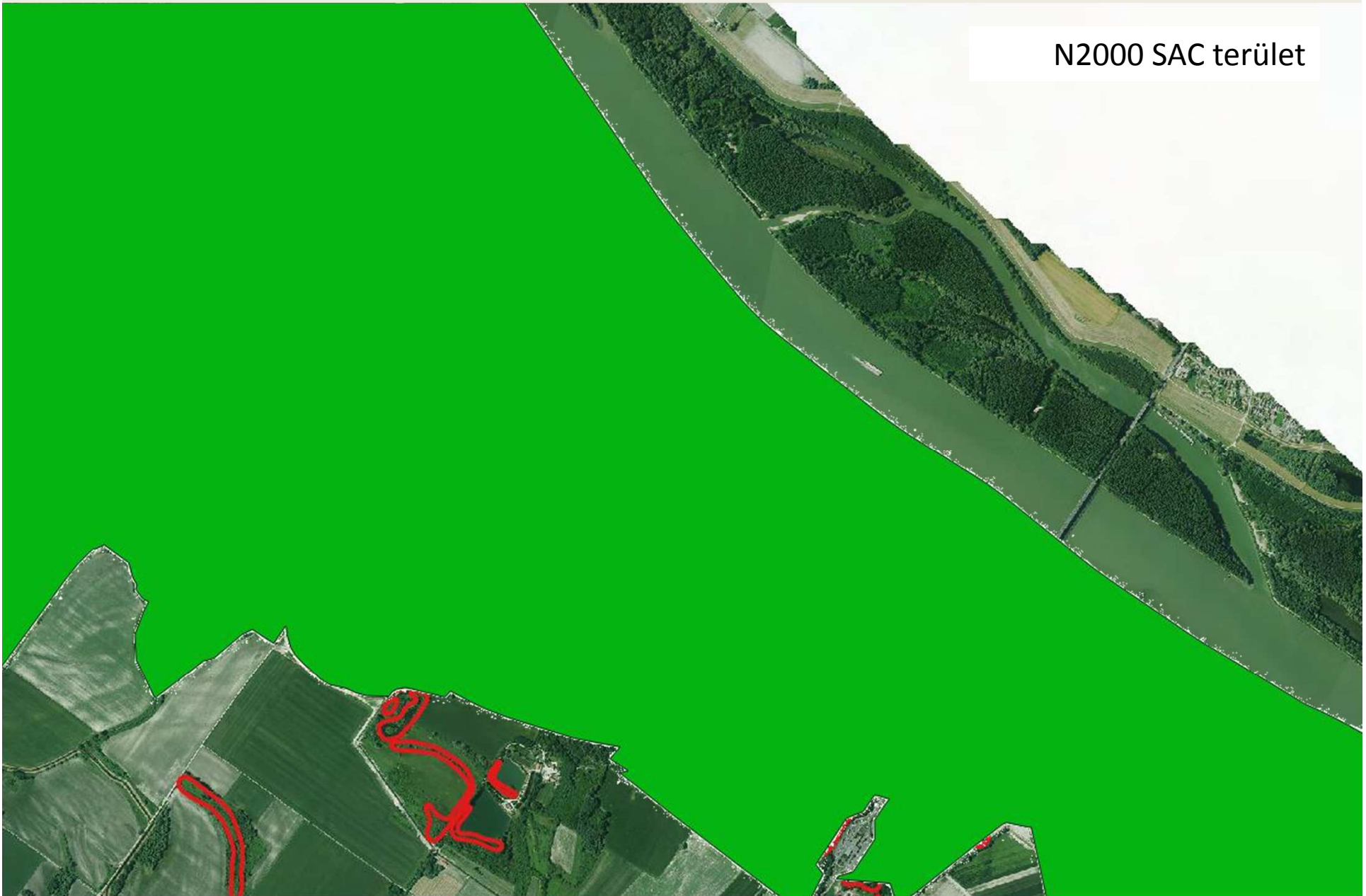
Környezetkímélő=biológiai gyérítés

Országos védett terület

Környezetkímélő=biológiai gyérítés

N2000 SAC terület

Környezetkímélő=biológiai gyérítés

N2000 SPA terület

Környezetkímélő=biológiai gyérítés

A tenyészőhelyek
fás vegetációval
fedettek

Környezetkímélő=biológiai gyérítés

Csónakkal vagy kételtű járművel való BTI kijuttatás,
génmanipulált, steril szúnyogállományok kibocsátása nem járható

Környezetkímélő=biológiai gyérítés

MEGOLDÁS:

Légi kijuttatású

Granulátumos kezelés

Szükségesség: csípésszám mérés vs. szén-dioxid-csapdázás

Szükségesség: csípésszám mérés vs. szén-dioxid-csapdázás

10-PERCES GYŰJTÉSEK		
VEJTI	<i>Aedes vexans</i>	28
	<i>Ochlerotatus sticticus</i>	6
		34
PISKÓ	<i>Aedes vexans</i>	5
	<i>Ochlerotatus cantans</i>	2
	<i>Ochlerotatus sticticus</i>	1
	<i>Ochlerotatus geniculatus</i>	1
	<i>Anopheles plumbeus</i>	1
		10
VÍZVÁR	<i>Aedes vexans</i>	14
	<i>Ochlerotatus sticticus</i>	12
	<i>Ochlerotatus flavescens</i>	3
	<i>Aedes rossicus</i>	2
	<i>Ochlerotatus geniculatus</i>	1
		32
BUDAKALÁSZ	<i>Aedes rossicus</i>	9
	<i>Aedes vexans</i>	3
	<i>Ochlerotatus sticticus</i>	1
		13
GÁRDONY	<i>Ochlerotatus annulipes</i>	6
	<i>Aedes vexans</i>	2
	<i>Ochlerotatus caspius</i>	1
	<i>Aedes cinereus</i>	1
		10

12-ÓRÁS GYŰJTÉSEK		
KESZTHELY	<i>Coquillettidia richiardii</i>	90
	<i>Culex pipiens</i>	46
	<i>Aedes cinereus</i>	2
	<i>Anopheles maculipennis</i>	1
		139
	<i>Culex pipiens</i>	139
	<i>Coquillettidia richiardii</i>	45
	<i>Culex modestus</i>	2
	<i>Aedes cinereus</i>	1
		187
TISZAFÜRED	<i>Aedes vexans</i>	162
	<i>Culex pipiens</i>	114
	<i>Coquillettidia richiardii</i>	104
	<i>Anopheles hyrcanus</i>	35
	<i>Ochlerotatus sticticus</i>	28
	<i>Aedes rossicus</i>	27
	<i>Aedes cinereus</i>	12
	<i>Ochlerotatus cantans</i>	3
	<i>Anopheles messeae</i>	2
		487
	<i>Aedes vexans</i>	148
	<i>Culex pipiens</i>	125
	<i>Coquillettidia richiardii</i>	89
	<i>Aedes rossicus</i>	54
	<i>Aedes cinereus</i>	40
	<i>Anopheles hyrcanus</i>	37
	<i>Ochlerotatus sticticus</i>	13
		506

Az embert
csípő fajok
félkövérrel
szedve

Külön köszönet: Andrási Lőrinc, Orbán Tamás

Szükségesség: csípésszám mérés vs. szén-dioxid-csapdázás

- a szén-dioxid-csapdázás jó hatékonysággal gyűjti a csípőszúnyogokat, hátránya azonban, hogy az embert nem támadó fajokat is nagy tömegben fogja

- a gyérítés indokoltságának eldöntésére valójában csak a teljes minta összes egyedének specialista általi meghatározása után van mód (csapdába épített detektorral történő automatizált faj szintű határozás lehetősége belátható idő és költség-kereten belül nem látszik)
- egy szén-dioxid-csapdával, egy este, egy helyszín vizsgálható – de ez is csak abban az esetben igaz, amennyiben lehetőség van a gyűjtött minta aznap történő meghatározására
- hagyományos csípésszám-méréssel, egy szakértő, egy este 10-15 mintavételi pontot is megvizsgálhat, a tanulságokból még a vizsgálat éjjelén jelentést írhat, mely alapján a gyérítés másnap reggeltől már szervezhetővé válik

Kémiai gyérítés: mi az ökológiai „ára” egy elpusztított szúnyognak?

Tóth Sándor és Kecskeméti István, 1976-77

- Balaton, **malathion** (szerves foszforsav-észter)(!)
- parti zóna természetes és természetközeli élőhelyei
- **130 mintavétel, 124.000 rovar/egyed**
- kezelés után 90%-os általános rovarpusztulás
- kezelési utáni 10. napon 80%-os visszatelepülés

Sáringer Gyula (a TTM és a DE munkatársainak bevonásával), 1977-83

- egy csípőszúnyog elpusztítása során 150-200 más rovar is áldozatul esik (**1:150-200**)

Fekete Gábor, Darvas Béla, Gergely Gábor, 2005

- Velencei-tó, „náddal-sással benőtt terület”, **dichlorvos** (szerves foszforsav-észter)(!)
- **x mintavétel, 704 db rovar/m²**
- 0,1%-a csípőszúnyog (**1:1000**)
- a kihullott anyagban 90% feletti volt a poloskák (Heteroptera, elsősorban lárvák) aránya, előfordultak még a hártyásszárnyúakhoz (Hymenoptera) tartozó egyedek, a Homoptera (levéltetvek és kabócák), a Brachicera fajok közül a torpikkelyes legyek

Módszertani kérdések:

- Jelenleg is használatban van a vizsgált hatóanyag?
- A vizsgálat a mindennapi gyakorlat során is kezelt területeken történt vagy természetes/természetközeli élőhelyeken?
- A vizsgálatot közvetlenül megelőzően mekkora volt a csípőszúnyogok részaránya a hatásnak kitett rovarközösségben? (komplex mintavétellel határozható meg) (példa: ártéri erdő szegélye, áradás után 3 héttel, 1800/csípés/óra, 1.800.000 egyéb rovar/m² ???)
- Visszatelepülés-vizsgálata (48 óra, 72 óra, 10 nap)? Ld. TS & KI 1976-77

Köszönjük megtisztelő figyelmüket!
**Boldog Karácsonyt, sikerekben, egészségben
gazdag új esztendőt kívánunk Mindenkinnek!**

